

**ISLAMSKA ZAJEDNICA
U BOSNI I HERCEGOVINI**

RIJASET
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

**IZVJEŠTAJ O
REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA
KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE
MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI
ZA 2015. GODINU**

**RIJASET ISLAMSKE ZAJEDNICE
U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE**

**IZVJEŠTAJ O
REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA KRŠENJA
PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U
BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2015. GODINU**

MART, 2016.

IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2015. GODINU

Izdavač: Komisija za slobodu vjere
Rijaseta Islamske zajednice

Uredili: Đermana Šeta, Mensur Karadža,
Nihad Mehmedović

Prijevod na engleski: Adisa Okerić Zeid

Naslovna&DTP: Tarik Bečić

UVOD	5
OPĆEINFORMACIJE	7
SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ TOKOM 2015.	11
PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BIH ZA 2015.	13
a. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKE ZAJEDNICE U BIH TOKOM 2015.	14
b. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2015. GODINE (ukupno 25)	18
5. PREPORUKE	26

UVOD

Izveštaj o registriranim slučajevima kršenja prava na slobodu vjere muslimana u Bosni i Hercegovini sadrži slučajeve koje je Komisija za slobodu vjere Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini primila i razmatrala u 2015. Prvi dio Izveštaja je Uvod, nakon čega su u drugom dijelu ponuđene opće informacije o radu Komisije, te u trećem dijelu Sažetak izvještaja o rad Komisije za 2015. Slijedi četvrti dio Izveštaja koji obuhvata pojedinačne žalbe i prigovore muslimana na ograničavanje prava na slobodu vjere ili diskriminaciju. U ovom segmentu se i dalje ističu dva ključna problema, prvi se tiče ostvarivanja prava na rad muslimankama koje nose maramu i njenog nošenja na radnom mjestu a drugi se tiče obavljanja namaza općenito, džume namaza posebno, tokom radnog vremena. Ovaj dio uključuje također i slučajeve kršenja slobode vjere registrirane kroz praćenje medija a koji se ogledaju u skrnavljenju džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice. Posljednji peti dio sadrži preporuke.

Općenito u Bosni i Hercegovini postoji dobra zakonska osnova za zaštitu ljudskih prava i eliminaciju diskriminacije. Međutim, teškoće se javljaju u primjeni zakonskih propisa, često zbog neusklađenosti ili različite organizacione strukture državne organizacije i njenog ustrojstva, zatim zbog nedovoljne edukacije i nepoznavanja zakonskih mogućnosti i nekad specifičnih vjerskih potreba.

Ugovor koji se očekuje da Islamska zajednica potpiše sa državom Bosnom i Hercegovinom, kao što je to učinjeno sa Katoličkom crkvom (2006.) i Srpskom pravoslavnom crkvom (2007.), trebao bi poboljšati i osnažiti instrumente zaštite prava muslimana, posebno onog dijela prava koja se odnose na specifične potrebe muslimana. kao što je pitanje pauze za džumu namaz, prostora za dnevne namaze i sl. Odugovlačenje i blokiranje procesa usaglašavanja prijedloga Ugovora negativno se odražava na slobodu vjere i diskriminira Islamsku zajednicu i muslimane u odnosu na druge dvije velike tradicionalne vjerske zajednice i njihove vjernike.

OPĆE INFORMACIJE

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je 13. 9. 2012. god., donio odluku o formiranju Komisije za slobodu vjere, kao nezavisnog, stručnog i savjetodavnog tijela Rijasetu koja treba da pomogne Rijasetu kako bi uspješnije izvršio svoju ustavnu dužnost staranja o vjerskim pravima muslimana.

Komisija je nadležna za: promociju poštivanja slobode vjere, evidentiranje povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice, informiranje pripadnika Islamske zajednice o njihovim vjerskim pravima i načinima pravne zaštite, saradnju sa državnim institucijama i srodnim organizacijama u zemlji i inostranstvu, predlaganje Rijasetu IZ zauzimanje stava ili aktivnosti po pitanju eventualne povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice. Komisija podnosi izvještaj Rijasetu o stanju prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice jednom godišnje. Komisija ima 9 članova/ica, u sastavu: mr. Đermana Šeta, predsjednica komisije, dr. Enes Ljevaković, dr. Zehra Alispahić, dr. Nedim Begović, potpredsjednik Komisije, Mensur Karadža, dipl. iur, Emir Kovačević, dipl. iur, mr. Ekrem Tucaković, Naida Hota-Muminović, prof., dipl. iur., Alma Čolo, dip. iur, te. Komisija ima i sekretara Nihada Mehmedovića, dipl. iur.

Komisija djeluje u svjetlu važećih odredbi o pravu na slobodu vjere u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, prije svega:

A. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA:

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja i slobodu čovjeka da, bilo sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje obredima, poučavanjem, praksom i pridržavanjem.

2. Sloboda ispovijedanja vjere ili uvjerenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih (član 9)

B. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE:

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (član II. 2).

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: (...) g) Slobodu misli, savjesti i vjere (član II.3)

C. ZAKONA O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI:

Svako ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Isto tako, svako ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svako ima pravo na vjersku pouku, koju će vršiti samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice, kako u vjerskim ustanovama tako u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama i višim nivoima obrazovanja što će se regulirati posebnim propisima. (član 4.1).

D. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE:

prema kojem je diskriminacija na osnovu vjere i uvjerenja svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu vjere ili uvjerenja, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemoguću ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života (član 2.1). Zabrana ovakve diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima, te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga. (član 2.)

SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ TOKOM 2015.

Tokom 2015. godine Komisija je održala 6 (šest) redovnih sjednica. Komisija je zaprimila ukupno 39 prijava, od toga 10 prijava je bilo u nadležnosti Komisije, dok 29 nije. Predstavnic/ce Komisije su pored ovoga održavali sastanke sa zainteresiranim stranama vezanim za neke od pristiglih prijava, te sa tijelima i/ili institucijama nadležnim za slobodu vjere u BiH ili neki konkretan segment važan za mandat Komisije. Komisija je nastavila svoj rad na primanju prijava povrede prava na slobodu vjere emailom, putem formulara u elektronskoj¹ ili štampanoj formi².

U saradnji sa Centrom za napredne studije Komisija je 14. decembra 2015. godine organizirala javnu tribinu pod nazivom „Sloboda vjere i uvjerenja u vremenu borbe protiv ekstremizma i terorizma“ a predavač je bio prof. Tore Lindholm, profesor emeritus pri Norveškom centru za ljudska prava, Univerzitet u Oslu. Također u saradnji sa Centrom za napredne studije Komisije je 13. jula 2015. godine organizirala predavanje na temu „Kako se nositi sa islamofobijom

---

1   Elektronski obrazac za prijavu: http://www.rijaset.ba/index.php?option=com_chronocontact&view=form&Itemid=1178

2   Izgleđ štampane prijave: <http://www.rijaset.ba/images/stories/Za-download/prijava-za-slobodu-vjere.pdf>

– reagiranje i izvještavanje, predavač Marwan Muhammad, zaposlen kao OSCE-ov Savjetnik za borbu protiv netolerancije i diskriminacije muslimana u uredu OSCE-a za demokratizaciju i ljudska prava (ODIHR) u Varšavi. Predstavnici Komisije učestvovali su na naučnom skupu „Sekularnost i religija: BiH i regija“ u organizaciji Fondacije Centra za javno pravo koji je održan 25. aprila 2015. godine. Predstavnicom Komisije prisustvovala je na Skupštini saveza međunarodnih parlamentaraca za slobodu vjere i uvjerenja, koja je održana u New Yorku u SAD-u. Predstavnik Komisije prisustvovao je konferenciji OSCE-a koja je održana u Varšavi u septembru 2015. godine.

PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BIH ZA 2015.

Prikaz registriranih slučajeva kršenja prava na slobodu vjere muslimana u BiH zasniva se na nekoliko dostupnih izvora:

- A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA
ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BIH TOKOM 2015.**

- B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE
MEDIJA TOKOM 2015. GODINU**

A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BIH TOKOM 2015.

Tokom 2015. godine Komisija za slobodu vjere Rijaset Islamske zajednice u BiH ukupno je primila 39 prijava, od toga je 9 prijava bilo u nadležnosti Komisije. Prijave su podnosili organi i službenici IZ te pojedinačne osobe koje su smatrale da su njihova prava prekršena. Slijedi kratki prikaz 9 registriranih slučajeva:

1. Komisija je primila prijavu podnosioca koji je tražio da se nadležni organi uključe kako bi se osigurao prostor za obavljanje namaza u jednoj Gimnaziji u Unsko-Sanskom kantonu. Istakao je da postoji velika zainteresiranost ali da ne postoji dovoljno razumijevanja od strane uprave škole za ovakvim zahtjevima. Komisija je kontaktirala Medžlis IZ-e u tom gradu sa namjerom da se upozna sa stanjem u odnosu na ove navode. Glavni imam se obavezao da će se uključiti u ovaj slučaj te je pitanje delgirao na savjet muf-tijstva. Savjet je uputio zahtjev nadležnom ministarstvu da se uputi preporuka svim školama da se osigura prostor za namaz tamo gdje postoji zainteresiranost i mogućnost za isto, bez remećenja nastavnog procesa. Direktor Gimnazije je obećao da će osigurati prostor po prijemu najavljene preporuke.
2. Komisija je primila informaciju o tome da su njemačke novine „Die Welt“ u izdanju od 11.2.2015. godine objavile članak u čijem se naslovu islam poredi sa fašizmom te zatražio da se nadležni organ IZ-e obrati uredništvu ovih novina i zatraži objašnjenje ovakve objave. Komisija je kontaktirala Mešihat IZ-e u Njemačkoj i istom prosljedila prijavu. Mešihat je odgovorio Komisiji da je govor protiv islama i muslimana u Njemačkoj postao društveno prihvatl-

jiv te da Mešihat nema stručnih kadrova koji dobro poznaju tematiku i okolnosti koji bi mogli voditi relevantnu raspravu o ovome u njemačkom društvu.

3. Komisije se obratila podnositeljica prijave se molbom da joj se daju uputstva u cilju osiguranja uvjeta za obavljanje namaza u jednoj srednjoj školi. Komisija je navela da još uvijek ne postoji adekvatna normativna osnova kako bi se osiguralo ovo pravo te da se očekuje potpisivanje ugovora između Bosne i Hercegovine i Islamske zajednice čime bi se normativno ovo pitanje riješilo jer je takva odredba predviđena ovim ugovorom.

4. Podnosilac je uputio prijavu Komisiji tražeći očitovanje nadležnih organa Islamske zajednice zbog preglasnog ezana koji se pušta u jednom džematu na području MIZ Zenica. Navedeno je da je džamija locirana između nekoliko zgrada, tj. da je okružena zgradama i da preglasno puštanje ezana uznemirava stanare koji su pisali i odgovarajuće peticije. Navedeno je da mikrofoni ostaju uključeni i nakon završetka ezana što dodatno uznemirava stanare okolnih zgrada. Komisija je prosljedila ovu prijavu Upravi za vjerske poslove i Medžlisu Zenica te je podnosioca uputila da se obrati Medžlisu Zenica u vezi sa ovim pitanjem.

5. Podnosilac, koji je invalidna osoba, uputio je prijavu tražeći da se ispoštuje zaključak Rijasetu o potrebi prilagođavanja džamija za pristup za osobe sa invaliditetom, odnosno za osobe koje koriste invalidska kolica. Navodi da, kao džematlija, nije u mogućnosti pristupiti u džamiju jer se niko ne brine o adekvatnom pristupu za invalide. Komisija je predmet prosljedila nadležnom Medžlisu sa podsjećanjem na ranije doneseni Zaključak Rijasetu kojim su obavezani svi medžlisi da, u skladu sa potrebama

i mogućnostima, osigura arhitektonska rješenja za pristup u džamije invalidnim osobama.

6. Jedan podnosilac je uputio pritužbu zbog odlaska na hadž devetorice pripadnika Ministarstva odbrane kojima je ovo putovanje plaćeno od strane Ministarstva. Izrazio je negodovanje zašto je Islamska zajednica pristala na potpisivanje ovoga ugovora kojim se ljudi šalju na hadž o trošku poreskih obveznika. Kao poreski obveznik smatra da je ovaj postupak nemoralan i nezakonit. Prije slanja odgovora podnosiocu prijave Komisija je upit uputila Vojnom muftijstvu i Vijeću muftija na koji do pisanja ovog izvještaja nije stigao odgovor.

7. Podnositeljica prijave je izvijestila Komisiju da je jedna Kantonalna bolnica donijela Proceduru u pogledu oblačenja radnika. Tom procedurom je nošenje uniforme u skladu sa vjerskim uvjerenjima omogućeno jedino po posebnom odobrenju rukovodioca čime se muslimanke sa hidžabom dovode u nepovoljniji položaj. Komisija je zatražila očitovanje i neposredno pred zaključenje izvještaja dobila informaciju da je izmijenjena donesena Procedura i otklonjen je osnov za diskriminaciju kakav je bio u prethodno donesenoj verziji ovoga akta.

8. Podnositeljica prijave je izvijestila Komisiju da su joj narušena prava na slobodu vjere kao zaposlenice jednog Ureda pri institucijama Federacije BiH. Rukovodilac odjeljenja za ljudske resurse obavjestio je podnositeljicu prijave da ne može nositi maramu, odnosno da je to javno manifestovanje vjerskih uvjerenja koje se ne može dozvoliti. Komisija je obavila razgovor sa podnositeljicom te predložila da obavi razgovor ili uputi dopis direktoru Ureda, u cilju rješavanja navedenog pitanja. Podnositeljica prijave se

odlučila za angažiranje advokata, a Komisija je nastavila da prati slučaj i pruža neophodnu pomoć u skladu sa svojim mogućnostima.

8. Komisija je zaprimila akt Visokog sudskog i tužilačkog vijeća o zabrani nošenja vjerskih obilježja u pravosudnim institucijama. Akt je dostavljen Komisiji od strane Kancelarije reisu-l-uleme koja je zatražila stručno mišljenje Komisije. U aktu, kojeg je VSTV uputilo svim sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini, navedeno je da se zabrani nošenja vjerskih obilježja u pravosudnim institucijama treba posvetiti „odgovarajuća pažnja“ posebno, kako je navedeno, „sa aspekta percepcije javnosti o postojanju vjerski motivirane pristrasnosti u pravosuđu“. Odnosno, Vijeće je skrenulo pažnju rukovodiocima pravosudnih institucija „na zabranu nošenja vjerskih obilježja svim zaposlenim u pravosudnim institucijama“. Komisija je napravila stručno mišljenje i predložila Rijasetu odgovor koji bi bio upućen VSTV-u. U navedenom mišljenju navedeno je da se ovim krši Ustav BiH, Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica te Evropska konvencija o ljudskim pravima. Također, postoje elementi kršenja Zakona o zabrani diskriminacija te Zakona o ravnopravnosti spolova. Navedeno je da se ovim ograničava pravo na slobodu vjere na neadekvatan način budući da Evropska konvencija predviđa mogućnost ograničavanja isključivo na osnovu zakona i onda kada postoji legitiman cilj, kao što je zaštita javnog reda, sigurnosti, zdravlja, morala ili prava i sloboda drugih ljudi. Predloženo je da se uputi dopis sa navedenim argumentima te da se upozori da će se o ovom problemu upoznati sve relevantne adrese u Bosni i Hercegovini. Dalje vođenje ovoga predmeta je preuzeo Rijaset Islamske zajednice.

B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2015. GODINU

U ovom dijelu prezentirani su slučajevi koji su registrirani putem praćenja medija tokom 2015. godine, a tiču se povrede prava na slobodu vjere u BiH. Podijeljeni su u dvije grupe: 1. Registrirani verbalni (i fizički) napadi te 2. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata IZ. Za neke slučajeve ustanovljeno je da su bili iz koristoljublja i radi otuđenja tuđe stvari, kao što su napadi na džamije iz kojih je otuđena određena količina novca, ali predstavljaju i sknavljenje vjerskog objekta. Ovi napadi registrirani su na cijelom području BiH, najčešće u povratničkim područjima.

b.1. Verbalni (i fizički) napadi (ukupno 13)

- Bijeljina, 19.01.15.: Uvredljivi grafiti ćirilicnim pismom ispisani na zgradi „Ko će brže, a ko prije tursku krv da prolije“. Slični grafiti prethodno su ispisani na sportskoj dvorani koji su uklonjeni nakon deset dana. Međutim u Medžlisu IZ Bijeljina sumnjaju da će ovi grafiti biti brzo uklonjeni, jer je prošlo mjesec dana od prijave da je na mektebu nacrtan krst sa četiri ćirilčna „S“ i još uvijek nije bio uklonjen;
- Sarajevo, 23.01.15.: Verbalni napad na imama Muhamed-ef. Velića za vrijeme hutbe na džuma namazu. Nepoznata osoba koja je na sebi imala crnu majicu sa obilježjima ISIL-a za vrijeme hutbe imamu uputila riječi „lažeš“. Slučaj prijavljen policiji. Dan nakon incidenta policiji se sam prijavio Kenan Kršo, koji je priznao da je on izazvao incident. Protiv njega je podnesena prekršajna prijava za remećenje javnog reda i mira;

- Višegrad, 13.3.2015, mjesto smotre četničke garde pod motom "Mi smo srpska vojska koja je spremna vratiti oduzete teritorije".
- Doboj, mart, 2015. Slavlje 25. godišnjice četničkih „Vojvoda“ pod motom "Poturice odvratne mnogo ste nam mrski, Doboj je bio i ostaće Srpski". Ista ova grupa je tokom Ramazana, za vrijeme iftara, koji je organiziran u centru Doboja, skandirala četničke parole u kojima se pozivalo na ubijanje muslimana.
- Zvornik, 30.04.15.: Pogrdne riječi i psovke na račun Bošnjaka zbog ubistva policajca od strane Nerdina Ibrića;
- Doboj, 23.06.15.: Grupa od oko 50 osoba srpske nacionalnosti uputila psovke Bošnjacima/muslimanima koji su se okupili na iftaru koji je organiziran na otvorenom na lokalitetu Donja džamija-Trnjak u organizaciji MIZ Doboj, načelnika općine Doboj i istanbulske općine Bajrampaša. Policija je saopćila da je slobode lišila osobu inicijala Š.M. zbog remećenja javnog reda i mira, te osobu inicijala S.A. koji je nenajavljeno organizovao okupljanje građana s ciljem da priđu grupi postača;
- Zvornik, 26.06.15.: Napad na riječansku džamiju u Zvorniku, grupa nepoznatih mladića uznemiravala muslimane tokom obavljanja sabah namaza, vrijeđanjem i psovka džamije i ramazana. Muftija tuzlanski zatražio od vlasti u RS-u da zaštite bošnjačke povratnike, te pronadu i sankcionišu počinioc;

- Tomislavgrad, 29.06.15.: Nepoznata osoba ispisala uvredljive grafite na kući Izeta Tire „Opet Vlah se noću kreće, Rudan biti zaboravljen neće“, ovaj događaj se desio za vrijeme mjeseca Ramazana. U ispisanom tekstu se priziva sjećanje na osuđenog ratnog zločinca koji je osuđen za ratni zločin nad Bošnjacima u ovom selu u avgustu 1993. godine. Nije poznato da li je počinitelj otkriven.

- Bijeljina, 02.07.15.: Uznemiravanje vjernika na sabah namazu, grupa mladića lupala na vrata Sultan Sulejman Atik džamije uz povike „Turci ima li vas?“. Slučaj je odmah prijavljen policiji koja je izašla na lice mjesta i privela dvojicu od šest izgreznika;

- Kotor Varoš, juli 2015, napad na Nermina Hanifića kome su nepoznati napadači na stomaku urezali “četiri S”.

- Bijeljina, 14.07.15.: Mladić srpske nacionalnosti inicijala J.J. vrijeđao imama Sultan Sulejman Atik džamije, upućujući mu pogrdne riječi i prijetnje. Nakon što je imam prijavio policiji ovaj slučaj, mladić je pronađen i priveden, tužilac Okružnog tužilaštva u Bijeljini naložio je da ova osoba bude prekršajno sankcionirana;

- Vlasenica, 20.07.15.: Pretučen povratnik bošnjačke nacionalnosti Mehmed Kuljančić. Prema riječima Mehmeda Kuljančića njega su tukla četverica mladića srpske nacionalnosti, među kojima su bili Stevan Garić i Slobodan Vasiljević. Centar javne bezbjednosti Bijeljina je potvrdio da je osoba inicijala G.S. fizički napao osobu inicijala M.K. te da je napadač priveden i da će protiv njega biti podnesen izvještaj zbog narušavanja javnog reda i mira.

- Tomislavgrad-Omerovići, 14.08.15.: Grupa mladića zas-trašivali stanovnike Bošnjake/muslimane, psovali Boga i „balijsku“ majku, te prijetili riječima „gotovi ste“. Ovaj događaj je povezan sa postavljanjem plinske boce ispred džamije, nakon čega su mladići napali na bošnjake ovog mjesta. Policija je zbog ovog djela privela šest osoba hr-vatske nacionalnosti, nakon kriminalističke obrade su pre-dani tužilaštvu radi određivanja pritvora;
- Velika Kladuša, u toku 2015. godine desila su se ukupno tri fizička napada na imama Beganovića. Sve napade imam je prijavio policiji koja je obavila uviđaj i nastavila istragu radi pronalaženja počinioca. Prema opisu događaja ima-ma sumnjalo se da se radi o istom napadaču, te da je pri-padnik selefijskog pokreta. Policija je napravila fotorobot napadača prema opisu imama, te isti dostavili svim polici-jskim agencijama. Ni nakon trećeg napada policija nije us-pjela pronaći napadača, a u policiji ističu da postoje sumnje da je imam sam organizirao napade na sebe, odnosno da se radi o samopovređivanju. Policija je radeći na ovom slučaju saslušala više od 50 osoba.
- Nakon ubistva policajaca u policijskoj stanici u Zvorniku 27. aprila 2015. godine, policija Republike Srpske je pokrenu-la opsežne akcije na području RS-a u kojima su privođeni povratnici Bošnjaci-muslimani pod sumnjom, kako navode u policiji RS-a, da pripremaju terorističke napade na pod-ručju ovog entiteta. Najopsežnija akcija nazvana „Ruben“ izvedena je 06. maja 2015. godine u kojoj je uhapšeno i pri-vedeno 31 lice bošnjačke nacionalnosti. Svi uhapšeni su 07. maja u kasnim noćnim satima prevezeni u Specijalno tužilaštvo RS gdje su ispitani. Nakon ispitivanja za osam lica je predloženo određivanje pritvora, a ostali su pušteni da se brane sa slobode. Prema informacijama do kojih je došla Komisija za slobodu vjere, prilikom pretresa u navedenoj akciji oduzete su zastave Irana i Saudijske Arabije, knjige sa islamskom tematikom, te članske knjižice Islamske zajednice, a na saslušanje su privođeni i članovi lokalnih džematskih odbora. Također, primjećeno je pojačano pris-

ustvo policije sa dugim cijevima u naseljima u kojima žive povratnici-muslimani, te prisustvo policije u blizini džamija za vrijeme džuma-namaza. Nakon provedenih istražnih radnji u vezi akcije „Ruben“ nije podignuta ni jedna optužnica protiv lica koja su privođena i saslušavana pod sumnjom da pripremaju terorističke napade na području RS-a.

b.2. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice (ukupno 12)

Kada je riječ o registriranim slučajevima sknavljenja džamija ukupno je tokom 2015. godine zabilježeno 14 takvih slučajeva.

Skrnavljenje džamija

- Bijeljina, 26.01.15.: Osknavljena Salihbegovića džamija, razbijeni prozori. Slučaj je prijavljen policiji koja je obavila uviđaj, nije poznato da li su počinioci otkriveni. Ova džamija, koja je u fazi obnove, više puta je bila na meti napada;
- Višegrad, 21.05.15.: U haremu Gazanfer-begove džamije pronađena ručna bomba. Pripadnici PS Višegrad rasvijetlili su ovaj slučaj, te je Okružnom tužilaštvu Istočno Sarajevo podnijelo izvještaj protiv Oliver P. Kojeg sumnjiči da je počinio krivično djelo izazivanja opće opasnosti i nedozvoljena proizvodnja i promet oružja ili eksplozivnih materija;
- Bijeljina, 25.06.15.: Nepoznati počinioci su oskrnavili spomen obilježje šehidima i civilnim žrtvama rata, te skinuli državnu zastavu u haremu Sultan Sulejman Atik džamije. Sve je snimljeno nadzornim kamerama, slučaj prijavljen policiji. Ostaje nejasno zašto u vrijeme sknavljenja nije bilo policije kod Atik džamije iako postoji naredba o fizičkom obezbjeđenju ove džamije u vrijeme ramazana.

LjubišaBurić je priznao istražiteljima da je on urinirao po spomen obilježju i skinuo zastavu, protiv njega će se voditi prekršajni i krivični postupak;

- Tomislavgrad-Omerovići, 14.08.15.: Grupa mladića pokušala dići džamiju u zrak plinskom bocom. Automobilom su se dovezli do džamije gdje su iznijeli plinsku bocu postavili je ispred vrata džamije i pustili plin iz boce. Policija je zbog ovog djela privela šest osoba hrvatske nacionalnosti, nakon kriminalističke obrade su predani tužilaštvu radi određivanja pritvora;
- Sapna, 12.11.15.: Obijena džamija u džematu Nezuk iz koje je odnesena određena suma novca, prema riječima imama ove džamije radi se o koristoljublju jer je samo iz kutija za sergiju odnesen novac. Nema podataka o počiniocu niti aktivnostima radi otkrivanja počinioca;
- Sapna, 12.11.15.: Nepoznati počinitelj ušao džamija u džematu Zaseok iz koje je odnio određenu sumu novca; slučaj je vjerovatno povezan s prethodnim jer se desio iste noći i isto je krivično djelo u pitanju, krađa novca. Nema podataka o počiniocu niti aktivnostima radi otkrivanja počinioca;
- Ljubuški, 18.11.15.:Oskrnavljen mesdžid u ulici Pobrišće, razbijeni prozori i vrata, te inventar u mesdžidu: Policija je izvršila uviđaj, te lišila slobode osobu inicijala K.C. zbog sumnje da je počinila ovo kazneno djelo. Izvršenom kriminalističkom obradom utvrđeno je postojanje osnova sumnje da je K.C. počinio ovo kazneno djelo, a nakon konsultacija sa kantonalnimtužiocem ocijenjeno je da se radi o kaznenom djelu oštećenja tuđe stvari.

Skrnavljenje drugih objekata Islamske zajednice

- Čelić, 21.07.15. na spomen-obilježju poginulim borcima ARBiH ispisana nacionalistička ćirilica četiri „S“. O ovom događaju obavještena je policija koje je obavila uviđaj, a o svemu je obavješten je i kantonalni tužilac;
- Vogošća, 14.09.15. oskrnavljen Islamski centar, otuđeni bakarni oluci. Prema riječima predsjednika džematskog odbora radi se o koristoljublju. Komisija nema saznanja da li je vođen postupak niti da li je otkriven počinitelj.

Ostali slučaji

- Vlasenica, 25.05.15.: Zbog navoda medija u RS-u da će se organizirati masovna okupljanja građana bošnjačke nacionalnosti, pod kako su naveli „ratnim bajracima“ u Konjević Polju i Vlasenici, policija MUP-a RS snimala muslimane prilikom ulaska u džamiju radi obavljanja džuma namaza u Vlasenici;
- Foča-Tjentište, 29.05.15.: Policija RS-a ispitivala vjernike u haremu džamije, postavljajući pitanje „Šta rade tu“. Muftija gorazdanski je prilikom obilježavanja 23. godišnjice zločina nad Bošnjacima Višegrada kazao da je ispitivanje vjernika u haremu džamije koje se desilo u Foči-Tjentištu ponižavanje vjernika, te da to nije europski niti demokratski. Nakon napada na policijsku stanicu u Zvorniku policija RS-a je nadzirala vjerske objekte u RS te privodila bošnjake na razgovore;

- Srebrenica, 03.07.15.: Sveštenik srpske pravoslavne crkve Aleksandar Mladenović i učiteljica Jadranka Lalović inicirali peticiju protiv odgajateljice vrtića „Poletarac“ Lejle Avdić, da za vrijeme radnog vremena skine maramu ili da bude otpuštena s posla. (peticiju potpisalo 10 roditelja djece srpske nacionalnosti);

PREPORUKE

Komisija za slobodu vjere ima sljedeće opće preporuke:

- Potrebno je raditi na harmonizaciji i usklađivanju zakonskih propisa sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama i Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, kako bi sloboda vjere bila adekvatno osigurana.
- Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o mogućnostima razumnog prilagođavanja (posebno na radnom mjestu i u obrazovanju) za potrebe muslimana koja neće ometati radni ili obrazovni proces, a omogućit će poštovanje prava na slobodu vjere.
- Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o osudi i prevenciji napada na objekte i imovinu vjerskih zajednica na cijelom području Bosne i Hercegovine te napade na vjerske objekte kroz izmjenu zakonskih propisa tretirati kao krivična djela i osigurati postavljanje nadzornih kamera, pogotovu na mjestima ponovljenih napada, kako bi se njihov broj smanjio a počinioci lakše identificirali. Potrebno je stvoriti uslove za poboljšanje rada nadležnih organa kako bi učesnici napada na vjerske objekte bili zakonski primjereno sankcionirani.

Konkretne preporuka Komisije u vezi sa primljenim prijavama su sljedeće:

- nužno je čim prije potpisati Ugovor između Islamske zajednice i države Bosne i Hercegovine u kojem će se uvažiti specifičnosti islamskih vjerskih propisa.
- potrebno je staviti van snage Zaključak Visokog sudskog i tužilačkog vijeća i ovo pitanje od velikog značaja i interesa za suživot Bosne i Hercegovine pomno analizirati i pažljivo pristupati donošenju daljih koraka/odluka.
- potrebno je omogućiti u školama prostor za namaz tamo gdje postoji zainteresiranost i mogućnost za isto, bez remećenja nastavnog procesa.
- potrebno je prilagoditi nivo ezana okruženju u kome se džamija nalazi u dogovoru sa građanima.
- potrebno je obavezati medžlise da, tamo gdje postoji potreba, a u skladu sa tehničkim i prostornim mogućnostima, osiguraju adekvatne pristupe džamijama radi uvažavanja potreba osoba sa invaliditetom
- potrebno je usvojiti zakonske odredbe koje bi omogućile neplaćeno odsustvo petkom za obavljanje džume namaza ili mogućnost da se taj sat naradi u toku sedmice te omogućiti omogućavanje obavljanja namaza/molitve na radnom mjestu kada to uslovi i poslovni proces omogućavaju na način da se omogući pauza u trajanju od 10 min
- potrebno je omogućiti da Pravila službe ili Pravila odijevanja u određenim institucijama omoguće vjersku prilagodbu tj. izuzetak od pravila kada se govori o vjerskoj odjeći (marama) ili vjerskom izgledu (brada)
- potrebno je aktivnije raditi na toleranciji i nediskriminaciji osoba zbog njihovog prakticiranja vjere (npr. marama ili brada)

Diskusija sa prof. Toreom Lindholmom, 14.12.2015.

Javna tribina "Sloboda vjere i uvjerenja u vremenu borbe protiv ekstremizma i terorizma", prof. Lindholm, prof. Karčić, prof. Alibašić, 14.12.2015.

Javno predavanje "Kako se nositi sa islamofobijom? - reagiranje i izvještavanje", Marwan Muhammad (OSCE/ODIHR), 13.7.2015.

Skupština Saveza međunarodnih parlamentaraca za slobodu vjere i uvjerenja, New York, septembar, 2015.

